

07-72-41/2
вчг 28.08.2020р

Голові разової спеціалізованої вченої ради ДФ 35.052.015
у Національному університеті «Львівська політехніка»
доктору педагогічних наук, професору
Муқан Н.В.

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора педагогічних наук,
доцента, професора кафедри педагогіки та психології
Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II
Кучай Тетяни Петрівни
на дисертаційне дослідження
Кушпінт Уляни Володимирівни «Інтегративний підхід до розвитку
професійної іншомовної компетентності вчителя фізики»,
представленого на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності
015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), галузь знань
01 Освіта / Педагогіка**

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки

Складні суспільно-політичні процеси, зумовлені інтеграцією в світовий економічний, науковий, освітній простір, призвели до істотних змін в організації освітнього процесу. Сучасність вимагає суттєвого оновлення якості підготовки студентів закладів вищої освіти з огляду на інноваційні процеси у національній системі освіти, що зумовлені об'єктивними суспільними економічними та політичними процесами.

Кардинальні зміни у вітчизняній системі освіти, які відбуваються в результаті її реформування, ставлять пріоритетом не лише забезпечення стійкого розвитку вищої школи як соціального інституту, що забезпечує професійну освіту, але й актуалізують високі вимоги до професійної іншомовної компетентності вчителя. Сьогодні в освіті переносяться акценти із набування готових знань, умінь і навичок на формування у фахівців ключових компетентностей для життя, компетентностей в усіх науках і технологіях, іншомовної, екологічної, інформаційно-цифрової компетентностей та ін. Саме тому з позицій сьогодення набувають особливої уваги проблеми переосмислення і вдосконалення процесу розвитку професійної іншомовної компетентності вчителя фізики в процесі фахової підготовки. Важливу роль у цьому процесі відіграють заклади вищої освіти.

Актуальність теми дисертації підсилюється й виявленими протиріччями між: об'єктивними вимогами до професійної іншомовної компетентності

вчителя фізики та реальним станом навчання іноземній мові у закладах вищої освіти, передусім, за освітньо-професійними програмами підготовки бакалаврів; необхідністю застосування інтегративного підходу до вивчення спеціальних дисциплін й іноземної мови та ізольованості вивчення цих дисциплін на практиці; можливостями послуговування іншомовною професійною інформацією в електронних мережах та недостатнім рівнем володіння іноземною мовою вчителем фізики для їх використання у професійній діяльності.

З цієї позиції дослідження Кушпін Ульяни Володимирівни не викликає сумнівів і вказує на його важливість і своєчасність.

Тема дисертаційного дослідження відповідає науковому напряму кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» «Теоретико-методичні засади професійного розвитку особистості». Дисертація виконана в межах науково-дослідної роботи «Теоретико-методичні засади професійного розвитку особистості в умовах євроінтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0116U004108). Тема затверджена вченою радою Інституту гуманітарних та соціальних наук (протокол №4 від 24.10.2018) та уточнена Вченою радою Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (протокол №18/20 від 10.02.2020).

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації

На основі аналізу стану досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці виявлено особливості розвитку професійної іншомовної компетентності вчителя фізики на засадах інтегративного підходу; теоретично обґрунтовано педагогічні умови моделювання розвитку професійної іншомовної компетентності вчителя фізики на засадах інтегративного підходу; розроблено методику використання іншомовних джерел інформації вчителем фізики у професійній діяльності та відповідне науково-методичне забезпечення, методичні матеріали для викладачів та студентів; визначено критерії, показники та рівні розвиненості професійної іншомовної компетентності вчителя фізики на засадах інтегративного підходу та експериментально перевірено ефективність обґрунтованих педагогічних умов на практиці.

3. Нові факти, одержані здобувачем

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови розвитку професійної іншомовної компетентності вчителя фізики на засадах інтегративного підходу (забезпечення мотивації іншомовної підготовки вчителя фізики та її реалізація у системі «мета-засіб-результат» (метою є

іншомовна компетентність, засобом – використання інтегративного підходу, а результатом – підвищення якості підготовки вчителя фізики); обґрунтування фахової компетентності вчителя фізики «готовність до іншомовної професійної діяльності»; інтегративний підхід до розвитку іншомовної компетентності вчителя фізики; розроблення методик та науково-методичного забезпечення реалізації моделі); визначено методологічні підходи (компетентнісний, інтегративний, структурний та системний) як теоретичну базу розвитку професійної іншомовної компетентності вчителя фізики; розроблено модель розвитку професійної іншомовної компетентності вчителя фізики на засадах інтегративного підходу, визначено критерії та рівні сформованості професійної іншомовної компетентності вчителя фізики.

Удосконалено методичні засади розвитку професійної іншомовної компетентності вчителя фізики.

Уточнено сутність поняття «професійна іншомовна компетентність вчителя фізики».

Подальшого розвитку набули положення щодо реалізації можливостей використання інтегративного підходу у розвитку професійної компетентності вчителя фізики.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується застосуванням у ході її виконання методології, адекватної меті і завданням, специфіці об'єкта і предмета, застосуванням необхідного комплексу методів дослідження (теоретичних, емпіричних, статистичних), коректною кількісною обробкою та якісним аналізом, а також практичним упровадженням дослідницьких результатів.

Сформована авторкою джерельна база характеризується різноманітністю та достатньою повнотою (240 найменувань, з них – 60 іноземними мовами), що слугує безперечним доказом інформативності та валідності представленої роботи. Значну цінність для дослідників та практиків мають 15 додатків на 83-ох сторінках. Робота містить 24 рисунки та 10 таблиць на 15 сторінках.

Науковий апарат, як засвідчує аналіз дисертації, визначено коректно, він відповідає вимогам до дисертацій і є достатнім для розв'язання окреслених у роботі завдань.

Зміст анотацій, поданий українською та англійською мовами, відображає зміст дисертації, висвітлює суттєві аспекти роботи.

Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується також апробацією результатів дослідження. Основні положення, висновки, рекомендації й результати

дослідження обговорено на 10 міжнародних науково-практичних конференціях. Основні положення роботи доповідалися на наукових семінарах та засіданнях кафедри іноземних мов і кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка» (2018-2020 рр.).

5. Значення для науки і практики одержаних автором результатів

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що його матеріали (педагогічні умови, модель застосування інтегративного підходу до розвитку професійної іншомовної компетентності вчителя фізики, науково-методичні рекомендації) можуть використовувати працівники закладів післядипломної педагогічної освіти, закладів вищої освіти у процесі підвищення кваліфікації та підготовки вчителя фізики, керівники структурних підрозділів з метою удосконалення програм професійної підготовки майбутніх учителів фізики. Варто відзначити, що основні результати дослідження впроваджено у роботу Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 06/10 від 24.02.2020), Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка №166/02-13 від 26.02.2020), Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (довідка №100 від 26.02.2020), Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (довідка №708/01-14 від 27.02.2020), Закарпатського Інституту післядипломної педагогічної освіти Департаменту освіти і науки Закарпатської обласної державної адміністрації (довідка №09-10/126 від 27.02.2020).

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Результати дослідження, матеріали публікацій, обґрунтовану термінологію та базу даних можуть застосовувати дослідники для здійснення подальших педагогічних досліджень, присвячених проблемам застосування інтегративного підходу до розвитку професійної іншомовної компетентності вчителів. Одержані результати і висновки дослідження можуть бути використані у процесі модернізації системи педагогічної освіти України. Матеріали дисертації можуть бути корисними для розроблення нових освітніх програм підготовки майбутніх фахівців першого «бакалаврського» та другого «магістерського» рівнів вищої освіти; окремі положення доречно використовувати для удосконалення змісту навчальних планів, оновлення змісту лекцій, лабораторних робіт, самостійної роботи, обґрунтування нових методик викладання в системі підвищення кваліфікації вчителів. Результати наукового пошуку стануть у нагоді магістрантам, аспірантам, докторантам під час підготовки й реалізації досліджень.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Привертає увагу методологічно виважений і ретельний підхід дисертантки до структурування змісту роботи.

Аналіз змісту дисертації Кушпіт Уляни Володимирівни свідчить про його логічність та системність: окреслено її об'єкт, предмет і мету, чітко сформульовано дослідницькі завдання, відповідно до яких послідовно й логічно викладено зміст тексту дисертації, забезпечено належну відповідність висновків.

У вступі обґрунтовано актуальність та доцільність дослідження; вказано на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання і методи дослідження; зазначено джерельну базу; окреслено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; висвітлено апробацію та впровадження результатів дослідження; зазначено особистий внесок здобувача та подано структуру й обсяг дисертаційної роботи.

У першому розділі «Професійна іншомовна компетентність вчителя фізики як педагогічна проблема» – проаналізовано поняття «професійна компетентність вчителя фізики», подано характеристики та вимоги до професійної підготовки сучасного вчителя фізики, представлено можливості його професійного розвитку у системі підвищення кваліфікації та післядипломної освіти; обґрунтовано розвиток професійної компетентності вчителя фізики в контексті провідних методологічних підходів (компетентнісний, інтегративний, структурний та системний), виявлено сутність та особливості професійної іншомовної компетентності вчителя фізики.

У другому розділі «Педагогічні умови реалізації моделі розвитку професійної іншомовної компетентності вчителя фізики на засадах інтегративного підходу» – запропоновано модель розвитку професійної іншомовної компетентності вчителя фізики, обґрунтовано педагогічні умови реалізації моделі у контексті використання іншомовних джерел інформації у професійній діяльності вчителя фізики.

У третьому розділі «Дослідно-експериментальна перевірка ефективності розвитку професійної іншомовної компетентності вчителя фізики» – здійснено експериментальну перевірку ефективності педагогічних умов формування та розвитку іншомовної компетентності вчителя фізики. Описано методику проведення констатувального та формувального етапу експериментального дослідження, критерії, показники та рівні сформованості професійної іншомовної компетентності вчителя фізики.

Одержані дисертанткою результати достатньо переконливо представлено у висновках до розділів та загальних висновках, які відповідають

найважливішим положенням рецензованого дослідження та його завданням. Визначено перспективні напрями подальших педагогічних розвідок.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Всі обґрунтовані вище позиції роботи дають підстави для високої позитивної оцінки дослідження Кушпіт Уляни Володимирівни, проте воно не позбавлене деяких недоліків:

1. Дослідження виграло б, якби авторка посилила його компаративістський аспект. А саме при з'ясуванні окремих проблем теорії і практики підготовки вчителя до іншомовної професійної діяльності доцільно було б вдатися до порівняльних підходів, зокрема розглянути частково проблематику інших мов, окрім англійської.
2. На с. 84 авторка зазначає, що «оскільки три суб'єкти (викладач, вчитель, здобувач освіти), а також учитель-практик, міцно пов'язані між собою, то на наступних етапах нашого дослідження, доцільно розглядати «4D-інтеграцію», яка розглядає всі суб'єкти навчального процесу в єдності. Такий підхід обґрунтовується тим, що розгляд тільки вчителя і здобувача освіти є неефективним і не може дати очікуваних результатів у процесі діяльності». Погоджуючись з інноваційним підходом дисертантки, зауважимо, що доцільно було б приділити цьому питанню більше уваги у тексті дисертації.
3. У дисертації авторка не завжди чітко розділяє системний та інтегративний підхід.
4. Вважаємо, що в роботі слід було б чіткіше виокремити труднощі у реалізації формування готовності до іншомовної професійної діяльності вчителя фізики.
5. Більше уваги варто було б приділити інтеграції запропонованих моделей та можливостям їх взаємодії, хоча це побажання можна відноситися до подальших напрямів досліджень здобувачки.
6. У тексті дисертації зустрічаються окремі орфографічні помилки та стилістичні недоліки.

Проте, зазначені зауваження мають дискусійний характер, торкаються окремих моментів дослідження, деякі можна розглядати як побажання, відтак істотно не впливають на теоретичну, наукову і практичну значущість дисертаційної роботи.

9. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях

Основні результати дослідження висвітлено у 18 публікаціях: 1 розділ колективної монографії; 2 статті у виданнях, включених до наукометричних баз даних; 2 статті у наукових фахових виданнях України; 1 – у періодичному фаховому виданні іншої держави; 1 стаття в іншому виданні України; 10 праць апробаційного характеру; 1 науково-методичні рекомендації.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів».

На основі вивчення поданої роботи можна дійти висновку, що дисертаційна робота «Інтегративний підхід до розвитку професійної іншомовної компетентності вчителя фізики» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомe теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167), а її автор – Кушпiт Уляна Володимирівна – заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 015 Професійна освіта.

Офіційний опонент:
професор кафедри педагогіки та психології
Закарпатського угорського інституту
ім. Ференца Ракоці II
доктор педагогічних наук, доцент

Т. П. Кучай

Підпис Т. П. Кучай завіряю.
Начальник відділу кадрів
Закарпатського угорського інституту
ім. Ференца Ракоці II

Г. Рейплік